

ГУСТАРИШ ВА ТАХКИМИ РОВОБИТИ СИЁСИИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН БО ҶУМҲУРИИ ИСЛОМИИ АФҒОНИСТОН

Қудратов К.А.

Донишгоҳи давлатии омӯзгори Тоҷикистон ба номи С. Айни

Қуёш М.

Донишгоҳи Ҷузҷони Ҷумҳурии Исломии Афғонистон

Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон 9 сентябри соли 1991 эълонияи истиқлолияти давлатии Тоҷикистонро қабул кард ва Афғонистон аввалин шуда соҳибхитиёрии Ҷумҳурии Тоҷикистонро эътироф намуд.

Баъд аз ба даст овардани истиқлолият Ҷумҳурии Тоҷикистон дар катори барқарор намудани равобити хориҷии худ бо кишварҳои ҳамсоя ба Ҷумҳурии Исломии Афғонистон таваҷҷӯҳи хоса намуд. Ҷумҳурии Исломии Афғонистон яке аз кишварҳои ҳамҷавори дорои сарҳади 1400 км бо Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад. Аз тарфи дигар Ҷумҳурии Исломии Афғонистон кишвари бо мо ҳамзабон, ҳаммазҳаб ва дорои умумиятҳои ягонаи таърихӣ ва фарҳангӣ мебошад. Дар даврони собиқ Иттиҳоди Шӯравӣ, миёни Ҷумҳурии Шӯравии Тоҷикистон ва Афғонистон робитаҳои илмию фарҳангӣ ва адабӣ ҷараён доштанд. Дар шароити навин Ҷумҳурии Тоҷикистонро мебоист ин равобитро бо Ҷумҳурии Исломии Афғонистон бо назардошти воқеияти муосири геополитикӣ таҷдид намояд ва мустақиман бо Афғонистон дар тамоми соҳаҳо равобитро барқарор намояд.

Муносибатҳои дипломатӣ миёни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Ислонии Афғонистон 15 июли соли 1992 барқарор гаштанд. Аз он вақт то ба имрӯз беш аз 60 қарордоди байнидавлатӣ, байнихукуматӣ ва байнидоравӣ ба имзо расидаанд, ки онҳо барои густариши ҳамкориҳои байни ду кишвар заминаи шартномавӣ-ҳуқуқиро муҳайё сохтаанд.

Моҳи июли соли 1992 баъди барқарор шудани муносибатҳои дипломатӣ миёни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Ислонии Афғонистон ҳайати ҳукумати Тоҷикистон бо сардории иҷроқунандаи вазифаи раиси Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон А. Искандаров ба Қобул ташрифи расмӣ овард [5, с.244]. 15 июл ҳайати вакилон бо президенти Ҷумҳурии Ислонии Афғонистон Бурҳониддин Раббонӣ, вазири муҳофизати Аҳмадшоҳ Масъуд, сарвазир Абдулсабур Фарид ва дигар шахсони воломақоми Афғонистон вохӯрданд. Дар натиҷаҳои вохӯрӣ қарордод оиди дар муддати як моҳ таъсис додани комиссияҳо оид ба ҳамкориҳо дар соҳаи иқтисодӣ, илмӣ, техникӣ ва фарҳангӣ ба имзо расид ва вазирони қорҳои хориҷӣ ба ҳуҷҷатҳои зерин имзо гузоштанд:

а) Мувофиқатнома «Оид ба барқарор кардани муносибатҳои дипломатӣ миёни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Ислонии Афғонистон»;

б) Мувофиқатнома «Оид ба ҳамкорӣ миёни Вазорати қорҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Вазорати қорҳои хориҷии Ҷумҳурии Ислонии Афғонистон».

Муносибатҳои дӯстӣ ва ҳамкорӣ миёни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Ислонии Афғонистон, ки ҷавобгӯи манфиатҳои миллии дар таъмини рушди бемайлони иқтисоди кишвар, сулҳу субот ва амнияти минтақа мебошанд, яке аз самтҳои афзалиятноки сиёсати хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба шумор мераванд.

Дар он айём авзои сиёсии ҳам Тоҷикистон ва ҳам Афғонистон муташанниҷ буд. Новобаста аз мушкилоти вазъи дохилӣ ҳукумати Бурҳониддин Раббонӣ дар рафти муноқишаҳои сиёсӣ мекушид, ки миёни тарафҳои даргири тоҷикон кинаву душманиро дур сохта, онҳоро ба ҳам наздик ва ба муқолама ташвиқ созад. Ташрибаи талҳи муқовимати ҳарбии Афғонистон собит месохт, ки ҷанг роҳи ҳалли масъала нест ва аз ин мебоист, ки сабақ бардошт.

Аз охири моҳи августи соли 1993 бо ташаббуси Пешвои миллат, сарвари давлати тоҷикон Эмомалӣ Раҳмон алоқаҳои ҶТ бо ҶИА дар дараҷаҳои гуногун нисбатан зич ва густариш ёфтанд ва 19 декабри соли 1993 сафари расмӣ президенти Ҷумҳурии Ислонии Афғонистон Бурҳониддин Раббонӣ ба ҶТ сурат гирифт. Ин нахустин бозиди роҳбари давлати хориҷӣ ба Ҷумҳурии Тоҷикистони соҳибистиклол буд [5, с.244].

Сарвари давлати Афғонистон Бурҳониддин Раббонӣ бо мӯҳтарам Эмомалӣ Раҳмон - Раиси Шӯрои Олии ҶТ мулоқот намуда аз рӯи масоли густариши равобити дучониба ва вазъи сиёсии ҳарду кишвар, масъалаи бозгашти гурезагон, низоҳои сарҳадӣ ва ғ. гуфтушуниди судманд доир намуд. Гуфтушунид бо имзои санадҳои зерин “Аҳдномаи дӯстӣ ва ҳамкорӣ миёни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Давлати Ислонии Афғонистон”, “Созишнома оид ба ҳамкорӣ дар соҳаи фарҳанг, илм ва маориф миёни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Давлати Ислонии Афғонистон”, “Созишнома оид ба содироти газ аз Давлати Ислонии Афғонистон ба Ҷумҳурии Тоҷикистон” анҷом ёфт [6, с.74].

Моҳи майи соли 1995 Президенти ҶТ мӯҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бо сафари расмӣ ба пойтахти Давлати Ислонии Афғонистон ш. Қобул ташриф овард. Аз рӯи ақидаи Қ. Искандаров ин рӯйдод дар инкишофи муносибатҳои тоҷику афғонҳо ва ҳалли проблемаҳои ба танзим даровардани қазияҳои гурезагон ва мустаҳкам намудани сарҳадҳои давлатии миёни ду давлат воқеаи фароҳбахш ба шумор мерафт [5, с.245].

17-19 майи соли 1995 дар ш. Қобул бо иқдоми президенти ДИА Б.Раббонӣ вохӯрии Э. Раҳмон бо роҳбари иттиҳоди муҳолифини тоҷик С.А. Нурӣ барпо гашт. Дар изҳороти якҷояи онҳо оид ба ҳалли проблемаҳои асосии мамлакат қатъи ихтилофот ва хотима додан ба ҷанги шаҳрвандӣ дар Тоҷикистон, баргардондани гурезаҳо ва муътадил намудани вазъи ҷумҳурӣ суҳан мерафт [13, с.150-151].

Солҳои 1995-1996 ҳаракати “Толибон” дар Афғонистон васеъ доман паҳн карда, қисми зиёди мамлакат ва пойтахти мамлакат шаҳри Қобулро ба тасарруфи худ даровард. Вазъияти сиёсии Афғонистон ба тадриҷ ташаннуҷ ёфт ва ташаннуҷии вазъият дар Афғонистон ба нафъи Ҷумҳурии Тоҷикистон набуд. 5 апрели соли 1997 Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод намуд, ки бо ташаббуси СММ форуми ба танзим даровардани вазъи бӯҳронии Афғонистон гузаронида шавад. Ин ғояро ӯ дар Душанбе хангоми баромади худ дар маҷлиси машваратии роҳбарони вазоратҳои қорҳои хориҷии кишварҳои Осиёи Марказӣ ва Федератсияи Россия пешниҳод намуда буд [4, с.58].

Баъд аз ҳаводиси 11 сентябри соли 2001 ва оғози амалиёти зиддитеррористӣ дар Афғонистон, бо ҷонибдорӣи ҷомеаи ҷаҳонӣ Ҳукумати муваққатии Афғонистон бо сардории

Ҳомид Карзай таъсис ёфт. 22 декабри соли 2001 дар Кобул маросими сари кор омадани Ҳукумати муваққати Афғонистон доир гардид ва дар таърихи рушди муносибатҳои Тоҷикистону Афғонистон давраи нав оғоз мегардад, ки он ба муносиботи дучонибаи мутақобилан судманди Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Афғонистон робита дорад.

6 августи соли 2002 дар шаҳри Кобул маросими ба имзо расидани Шартнома байни вазоратҳои алоқаи ду кишвар дар бораи ҳамкорӣ дар соҳаи почта ва телекоммуникатсия баргузор шуд. Тибқи шартномаи имзошуда ҷониби Тоҷикистон омӯзиши кормандони соҳаи алоқаи Афғонистонро ба уҳда гирифт.

Бо мақсади инкишоф ва таҳкими муносибатҳои дучониба бо даъвати Вазири нақлиёти Афғонистон 5-7 августи соли 2002 ҳайати Ҷумҳурии Тоҷикистон бо сарвари вазири нақлиёти кишвар аз Ҷумҳурии Афғонистон боздиди корӣ ба амал овард. Дар чараёни мулоқотҳо, ки дар онҳо вазири корҳои ҷамъиятии Афғонистон низ ширкат дошт, ҷонибҳо мавқеи худро оид ба баъзе масоили муносибатҳои дучониба муайян намуда байни Вазорати нақлиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Вазорати нақлиёти Афғонистон инчунин байни Вазорати нақлиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Вазорати корҳои ҷамъиятии Афғонистон ду ёддошти тафоҳум ба имзо расид.

Муносибатҳои байни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Афғонистон шурӯъ аз оғози ин равобит дар маҷмӯъ, мавзӯи амниятиро дар бар мегирифтанд. Қайд кардан ба маврид аст, ки дар ин давра нақши Тоҷикистон дар ба танзим даровардани низои Афғонистон рушд менамояд, ки муҳимтарини он таъмини амнияти дастаҷамъӣ ва муборизаи муштарак ба муқобили терроризми байналмилалӣ ва сарчашмаҳои молии он ба шумор меравад. Бояд зикр карда шавад, ки ба ҳамин хотир бо дарназардошти ба миён омадани вазъияти нав дар Афғонистон ва зарурати муносиботи ҷадид ва дар сатҳи сифатан баланд дар равобити Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Афғонистон, 26 ноябри соли 2001 фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар мавриди ифтитоҳи Сафорати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар Афғонистон ба имзо мерасад.

Масъалаи рушди муносибатҳои Тоҷикистону Афғонистон, инчунин дар рафти сафари Пешвои миллат, Президенти ҶТ Эмомалӣ Раҳмон ба ҚИА 27-28 апрели соли 2005 муҳокима шуданд. Аз рӯи натиҷаҳои вохӯрӣ беш аз 10 шартнома ва аҳдномаҳои байнидавлатву байниҳукуматӣ, доир ба соҳаи энергетика ва ҷинойтҳои муташакили фаромиллӣ ва ғайра ба имзо расиданд, ки муҳимтарини ин ҳуҷҷатҳо «Шартнома оид ба дӯстӣ, ҳамкорӣ ва муносибатҳои неки ҳамсоғӣ миёни ҶТ ва ҚИА» ба ҳисоб мерафт, ки зминаи бунёди ҳамкориҳои дарозмуддатро барои оянда дар байни ҳар ду мамлакат гузоштанд.

Созишномаҳои номбурда ва иродаи сиёсии раҳбарони ҳар ду кишвари дӯст боиси он гаштанд, ки новобаста аз вазъияти хеле мураккаби иқтимоию сиёсӣ ва иқтисодӣ дар ин кишвар дар манотиқи сарҳадии байни давлатҳо 3 нуқтаи тичорати байнисарҳадӣ таъсис дода шуд ва яке аз нишонаҳои бехтарини муносибатҳои дӯстона миёни давлатҳо ба ҳисоб мераванд.

Аз ҷумлаи самтҳои афзалиятноки ҳамкориҳои дучониба байни кишварҳо, ҳамкорӣ дар соҳаи гидроэнергетика мебошад. Бояд тазаққур дод, ки дар гузашта бинобар набудани суботи сиёсӣ ва амният дар ин кишвар ин самти афзалиятнок ба кадри зарурӣ рушд накарда буд.

Дар санаи 21 апрели соли 2006 дар шаҳри Душанбе созишнома дар робита ба ҳамкориҳо байни Вазорати энергетикаи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Вазорати энергетика ва захираҳои оби Ҷумҳурии Ислонии Афғонистон ба имзо расид. Дар асоси ин Созишнома ҷонибҳо ба тафоҳум расиданд, ки кишвари Афғонистон шурӯъ аз охири соли 2008, баъди ба истифода дода шудани НОБ Сангтуда-1, Сангтуда -2, ва Роғун, аз тариқи қаламрави худ метавонад ба кишварҳои сеюм нерӯи барқро ба миқдори 1000 до 1200 мегаватт интиқол диҳад.

Бо дарназардошти он ки соҳаи гидроэнергетика яке аз соҳаҳои муҳим ва зарурӣ барои ҳама кишварҳо ба шумор меравад ва дар ин бора санадҳои зиёде ба имзо расидаанд, ки на танҳо аҳамияти дучониба балки бисёрчанба доранд. Барои мисол метавон аз сохтмони нерӯгоҳи Роғун ном бурд, ки он метавонад барои рушду нумӯ ва густариши ҳамкориҳои бисёрҷониба байни Ҷумҳурии Тоҷикистон, Афғонистон, Покистон, Ҳиндустон, Ирон ва дигар кишварҳо мусоидат намояд.

Дар рафти сафари навбатии президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон ба ҚИА 25 - 26 октябри соли 2010 ба муайян кардани роҳҳои рушди ҳамкориҳои минтақавӣ ва дучонибаи тичоратӣ - иқтисодӣ, аз ҷумла васеъ кардани алоқаҳои тичоративу истехсолӣ бо роҳи ташкили бозорҳо ва минтақаҳои озоди иқтисодии наздисарҳадӣ диққати калон дода шуд. Масъалаҳои рушди электроэнергетика, ҳамкориҳои нақлиётӣ, коммуникатсионӣ, аз ҷумла ба воситаи ҳудуди Афғонистон пайваست намудани роҳҳои автомобилӣ роҳҳои оҳан ва хатҳои интиқоли барқӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Эрон, Покистон ва Туркменистон муҳокима шуданд. Дар ин вохӯрӣ шаш ҳуҷҷати нав ба имзо расиданд, ки муҳимтарини онҳо Қарордод «Оид ба ҳамкорӣ дар соҳаи рушд ва идоракунии сарчашмаҳои оби дарёҳои Панҷ ва Аму»,

«Оид ба тичорат», «Оид ба ҳамкорӣ дар соҳаи туризм», инчунин ду меморандум, «Оид ба ҳамкорӣ дар соҳаи энергетика», «Оид ба ҳамдигарфаҳмӣ миёни Агентии стандартизатсия, метрология ва сертификатсия ва нозироти савдои назди ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Департаментии миллии стандартизатсияи Ҷумҳурии Исломии Афғонистон расид» [12].

26 октябри соли 2010 президентҳо Э. Раҳмон ва Х. Карзай дар маросими расмӣ ифтихои сафоратхонаи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар Ҷумҳурии Исломии Афғонистон ширкат варзиданд.

21 октябри соли 2013 сафари расмӣ президенти Ҷумҳурии Исломии Афғонистон Х. Карзай ба Тоҷикистон сурат гирифт, ки ин охири сафари Х. Карзай ба ҳайси президенти Ҷумҳурии Исломии Афғонистон ба Тоҷикистон буд. Чорабиниҳо оид ба амалисозии лоиҳаҳои минтақавӣ, сохтмони роҳи оҳани Тоҷикистон – Афғонистон - Туркманистон, хати интиқоли барқии CASA - 1000 аз Қирғизистону Тоҷикистон ба Афғонистону Покистон муҳокима шуд.

CASA - 1000 ин лоиҳа интиқоли барқи тоҷику қирғизро ба Покистон, ба воситаи Афғонистон пешбинӣ кардааст ва талаботи ин ду давлатро пурра бо барқ таъмин мекунад. Аз рӯи ақидаи коршиноси британи Ширин Акинф иқтидорӣ ин хат аз рӯи аҳамият ба хати гази Туркманистон – Афғонистон – Покистон - Ҳиндустон дар як дараҷа қарор дорад [1].

Рушди муносибатҳои байниҳамдигарӣ миёни Тоҷикистон ва Афғонистон дар соҳаи энергетика ба Тоҷикистон имкон медиҳад сарчашмаи доимӣ ва дарозмуддати даромадро аз содироти қувваи барқ соҳиб гардад. Амалисозии лоиҳаи CASA - 1000 нақши Афғонистонро ҳамчун кишвари интиқолдиҳандаи (транзит) барқ боло бурда пешомадҳои рушди иқтисодии онро таъмин месозад.

Дар воҳурии 21 октябри соли 2013 оид ба рушди тичорат миёни ин ду давлат изҳори қаноатмандӣ баён гардида қайд кардашуд, ки дар тӯли 8-10 соли охир ҳаҷми гардиши мол миёни ду давлат беш аз 100 маротиба афзуда, Афғонистон дар миёни шарикони тичоратии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷойи панҷумро ишғол намудааст [3].

Дар интиҳоботи президентии Ҷумҳурии Исломии Афғонистон ки соли 2014 баргузор гардид доктор Муҳаммад Ашраф Ғанӣ Аҳмадзай ғолибият ба даст овард ва аз ҷониби Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Пешвои миллат мӯҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба Раисҷумҳури тозаинтиҳоби Ҷумҳурии Исломии Афғонистон доктор Муҳаммад Ашраф Ғанӣ Аҳмадзай барқияи шодбошӣ фиристода шуд ва дар он қайд карда мешуд, ки муносибатҳои таърихан дӯстонаи ду кишвари ҳамнажоду ҳамзабон ва ҳамфарҳангу ҳамдини мо густариши матлуб ёбанд ва ҳамкориҳои судманд бо сайёю талоши муштарак ба сатҳи сифатан нав ворид гарданд [2].

Нахустин ташрифи Раисҷумҳури Ҷумҳурии Исломии Афғонистон Муҳаммад Ашраф Ғанӣ ба Тоҷикистон бо сафари расмӣ дар моҳи ноябри соли 2016 баргузор гардид.

Дар ин сафари расмӣ, баррасии масоили вобаста ба рушди муносиботи дӯстона ва ҳамкориҳои мутақобилан судбахш нахуст дар мулоқоти хосаи мӯҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ва Муҳаммад Ашраф Ғанӣ оғоз ёфта, сипас дар музокироти васеъ бо иштироки ҳайатҳои расмӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Исломии Афғонистон идома ёфт [11].

Мулоқот, ки дар фазои дӯстию ҳамдигарфаҳмӣ чараён гирифт, Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ мӯҳтарам Эмомалӣ Раҳмон иброз доштааст, ки ҷониби Тоҷикистон ҳамеша хоҳони таҳкими амну осоиш дар Афғонистон ва пешрафти иқтисодии он мебошад ва ба ин манзур аз барномаи сулҳи Ҳукумати ваҳдати миллии Афғонистон истиқбол менамояд [11].

Зимни мулоқот иттилоъ дода шуд, ки дар соли 2013 ҳаҷми мубодилаи мол байни кишварҳо беш аз 170 миллион долларро ташкил дод, ки ин нокифоя аст [10].

Ҷоннок қардани фаъолияти Комиссияи муштаракӣ ҳамкориҳои иқтисодӣ, тичоратӣ, техникӣ ва фарҳангӣ зарур шумурда шуд, зеро ин омил метавонад, боиси рушди робитаҳо дар соҳаҳои ҳаётан муҳими тичорат ва бахшҳои мухталифи иқтисод, ҳамчунин густариши ҳамкориҳои гуманитариву фарҳангӣ барои ҳар ду кишвар гардад.

Тақвияти ҳамкориҳои дучониба дар арсаҳои мубориза бо терроризм, ифротгароӣ, қочоқи маводи муҳаддир, ҷиноятҳои муташаккили фаромиллӣ ва дигар таҳдиду хатарҳои замони муосир аз мавзӯҳои муҳими суҳбат буд.

Пас аз анҷоми мулоқот аз рӯи натиҷаҳои воҳурӣ, мӯҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ва доктор Муҳаммад Ашраф Ғанӣ “Эълומияи муштаракӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Исломии Афғонистон дар бораи густариш ва таҳкими муносибатҳои дучониба”-ро имзо карданд. Инчунин дар ҳузури Сарони кишварҳо Созишнома байни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Исломии Афғонистон оид ба истирод ба имзо расид [14].

Соли 2016 дар доираи иштирок дар ҷаласаи Шӯрои сарони давлатҳои аъзои Созмони ҳамкориҳои Шанхай дар шаҳри Тошканд Асосгузори сулҳу Ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мӯҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бо Раисҷумҳури Ҷумҳурии

Исломии Афғонистон Муҳаммад Ашраф Ғанӣ мулоқот карда, маҷмуъи васеи масоили ҳамкориҳои Тоҷикистону Афғонистонро баррасӣ намуданд.

Дар оғози суҳбат Президенти мамлакат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон аз имкони дидору мулоқот изҳори хушнудӣ карда, таъкид дошт, “мо ҷонибдори тақвияти бештари низоми навини сиёсӣ ва таъмини субот ва амният дар Афғонистони бародар мебошем ва онро гавари амнияти пойдор дар Тоҷикистон ва қулли минтақа медонем” [8].

Ҷонибҳо аз густариши муносибатҳои дӯстонаву судманди бисёрҷониба, ки марҳила ба марҳила мазмуни амиқтарро касб менамоянд, изҳори қаноатмандӣ карданд.

Дар охир изҳори умед карда шуд, ки ду кишвари ба ҳам ҳамсоюву бародар бар асари талошҳои муштарак дар роҳи рушду такомули муносибатҳои дӯстӣ ба дастовардҳои назаррас ноил хоҳанд гашт.

Дар соли 2017 дар Тоҷикистон мулоқоти Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бо Раисҷумҳури Ҷумҳурии Исломи Афғонистон Муҳаммад Ашраф Ғанӣ баргузор гардид.

Дар мулоқот, ки бо иштироки ҳайати расмӣ Тоҷикистон ва Афғонистон баргузор гардид вазъ ва дурнамои муносибатҳои байнидавлатӣ дар соҳаҳои мавриди таваҷҷуҳ баррасӣ шуд.

Боздиди навбатии Раисҷумҳури Ҷумҳурии Исломи Афғонистон ба Ҷумҳурии Тоҷикистон қадами устувору боварибахш дар роҳи густариш ва тақвияти равобити нек ва дӯстии таърихӣ мардумони Тоҷикистону Афғонистон арзёбӣ гардид.

Дар мулоқот, ки дар фазои дӯстӣ ва ҳамдигарфаҳмии комил баргузор гашт масъалаҳои вобаста ба ҳамкориҳои минбаъдаи Тоҷикистон ва Афғонистон, дар соҳаҳои иқтисоду тиҷорат, сармоягузорию мустақим, инфрасохтори энергетикӣ, роҳҳои нақлиёт ва оҳан, инчунин истифодаи имкониятҳои муштаракунандаи минтақавии транзитӣ мавриди баррасӣ қарор дода шуд.

Ҷонибҳо ҳамчунин барои ҳамдастии минбаъда дар роҳи таъмини амнияти суботи сартосарӣ дар Афғонистон, мубориза бар зидди ҷинояти ҷинояткорӣ, терроризму ифротгароӣ, қочоқи маводи муҳаддир ва таҳкими сарҳади байнидавлатӣ таърифи афкор намуданд.

Раисҷумҳури Ҷумҳурии Исломи Афғонистон Муҳаммад Ашраф Ғанӣ ба Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон барои талошҳои пайваста дар роҳи ба эътидол овардани вазъи сиёсӣ низоми Афғонистон, дастгирии ин кишвар дар сатҳи минтақа ва ҷаҳон арзи сипосу миннатдорӣ карда, таъкид дошт, ки ҷониби Афғонистон дар ҷавоб ба ин таваҷҷуҳ ва дастгириҳои ҷониби Тоҷикистон пайваста талош хоҳад кард, ки сатҳу сифати ҳамкориҳои байнидавлатӣ ба таври доимӣ ҷавобгу ба манфиатҳои миллии ҳарду давлат бошад [9].

Дар санаи 9-и июни соли 2018 дар шаҳри Чиндаои Ҷумҳурии Мардумии Чин дар хошияи Ҷаласаи Шӯрои сарони давлатҳои аъзои Созмони ҳамкории Шанхай Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бо Президенти Ҷумҳурии Исломи Афғонистон Муҳаммад Ашраф Ғанӣ мулоқот карданд.

Сарвари давлат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар оғози суҳбат иброз доштанд, ки мо таъмини сулҳу суботро дар Афғонистон омили амнияти кишвари худ ва тамоми минтақа медонем.

Президенти мамлакат ҳамкориҳои зич ва пайвастаи ҳадамоти амнияти Тоҷикистону Афғонистонро дар самти муборизаи муштарак бо терроризм, ифротгароӣ ва қочоқи ғайриқонунии маводи нашъаовар, инчунин пурзур кардани ҳифзи сарҳадоти давлатии Тоҷикистон, зарур шумурданд [7].

Ҷонибҳо зимни мулоқоти судманд инчунин масъалаи таҳкими муносибатҳои дӯстонаи Тоҷикистону Афғонистонро дар соҳаҳои тиҷорату иқтисод, маориф, таълим ва фарҳанг, баррасӣ карданд.

Дар баробари густариш ва таҳкими равобити сиёсӣ ва ҳамкориҳои мутақобилаи судманд соҳаҳои мухталифи дигар, ба мисли маориф ва фарҳанг низ рушду нумӯ ёфтаанд.

Бо таваҷҷуҳ ба воқеаҳои Афғонистон ва чи гунагии вазъи минбаъдаи он, густариш ва таҳкими равобити сиёсӣ, ҳамкориҳои мутақобилаи судманд, роҳбурди иқтисоди бемарз, эҷоди манотиқи муттаҳид вазифаи асосии ҳарду кишвар аст. Ҳамгироии сиёсӣ, фарҳангӣ ва иқтисодӣ заминаест, ки дар он пояи таъомули манофеъи ҶТ ВА ҶИА гузошта шудааст. Гирех хурдани манофеъи ҶТ бо ҶИА, кафили сулҳ ва суботи на танҳо Тоҷикистон ва Афғонистон балки минтақа аст. Ҳар гуна бартаричӯӣ вайронкунандаи сулҳ ва суботи минтақавӣ мебошад.

Дар анҷом қайд намудан лозим аст, рушди муносибатҳои дӯстӣ ва ҳамкорӣ бо Ҷумҳурии Исломи Афғонистон, ҳамчун яке аз самтҳои афзалиятноки сиёсати хориҷии Тоҷикистон

чавобгӯи манфиатҳои миллии кишвар буда рушди иқтисодии кишвар, инчунин сулҳ ва амниятро дар минтақа таъмин месозад.

Рушди минбаъдаи муносибатҳо миёни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Исломии Афғонистон аз бисёр ҷиҳат аз вазъи сиёсии ин кишвар вобастагии зиёд дорад. Мо чунин мешуморем, ки кӯмак ба эҳёи иқтисодӣ ва рушди иҷтимоии Афғонистон бехтарин роҳи истиқрори сулҳу субот дар ин кишвар ва таъмини амният дар минтақа мебошад. Чуноне ки дар ин бора Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон қайд намудаанд – «... мо таъмини сулҳу суботро дар Афғонистон омили амнияти кишвари худ ва тамоми минтақа медонем».

АДАБИЁТ

1. Shirin Akiner. Regional Initiatives to Promote Stability and Development in Afghanistan. «Himalayan and Central Asian studies». 15. nov. 1-2 (2011)
2. Барқияи шодбоши ба Раисҷумҳури Ҷумҳурии Исломи Афғонистон Муҳаммад Ашраф Ғани // Хадамоти матбуоти Президенти Тоҷикистон. URL: <http://president.tj/node/11690> (санаи истифодабарӣ: 20/09/2018).
3. Встречи и переговоры высшего уровня Таджикистана и Афганистана // Сайт пресс службы Президента Республики Таджикистана. URL: <http://prezident.tj/ru/node/5459> (санаи истифодабарӣ: 20/09/2018).
4. Зафар Саидов. Актуальные аспекты внешне политического механизма и международной деятельности Республики Таджикистан. Душанбе., 2010. 310 с.
5. Искандаров К. Взаимоотношения Республики Таджикистан с Исламским государством Афганистан / К. Искандаров // Материалы научно-практической конференции «Место Таджикистана в новом международном порядке». – Душанбе, 1997. – С. 243–247.
6. Кудратов К.А. Влияние афганского конфликта на национальную безопасность Республики Таджикистан (1991-2014 гг.): дис. ... канд. исторических, наук / Кудратов К.А. – Душанбе, 2015. 216 с.
7. Мулоқот бо Президенти Ҷумҳурии Исломи Афғонистон Муҳаммад Ашраф Ғанӣ // Хадамоти матбуоти Президенти Тоҷикистон. URL: <http://president.tj/node/17733> (санаи истифодабарӣ: 20/09/2018).
8. Мулоқот бо Раисҷумҳури Ҷумҳурии Исломи Афғонистон Муҳаммад Ашраф Ғанӣ // Хадамоти матбуоти Президенти Тоҷикистон. <http://www.president.tj/node/12241> (санаи истифодабарӣ: 20/09/2018).
9. Мулоқот бо Раисҷумҳури Ҷумҳурии Исломи Афғонистон Муҳаммад Ашраф Ғанӣ // URL: <http://www.president.tj/node/15727> (санаи истифодабарӣ: 20/09/2018).
10. Мулоқоту музокироти сатҳи олии Тоҷикистону Афғонистон // Муассисаи давлатии телевизиони «Синамо» 2018. URL: <http://www.sinamo.tv/?q=node/214> (санаи истифодабарӣ: 20/09/2018).
11. Оғози сафари расмӣ Раисҷумҳури Ҷумҳурии Исломи Афғонистон Муҳаммад Ашраф Ғанӣ ба Тоҷикистон // Муассисаи давлатии телевизиони «Синамо» 2018. URL: <http://www.sinamo.tv/?q=node/213> (санаи истифодабарӣ: 20/09/2018).
12. Официальный визит в Исламскую Республику Афганистан // Сайт пресс службы Президента Республики Таджикистана. URL: <http://prezident.tj/ru/node/2327> (санаи истифодабарӣ: 20/09/2018).
13. Совместное заявление Президента Республики Таджикистан Эмомали Рахмонова и председателя Движения исламского возрождения Таджикистана С.А. Нури. Кабул, от 19 мая 1995 г. // Дорога мира (Документы межтаджикских переговоров). Душанбе, 1997. 250 с.
14. Эълומияи мушгараки Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Исломи Афғонистон дар бораи густариш ва таҳкими муносибатҳои дучониба // Хадамоти матбуоти Президенти Тоҷикистон. URL: <http://president.tj/node/11690> (санаи истифодабарӣ: 20/09/2018).

РАЗВИТИЕ И УКРЕПЛЕНИЕ ПОЛИТИЧЕСКОГО ВЗАИМООТНОШЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ ТАДЖИКИСТАН С ИСЛАМСКОЙ РЕСПУБЛИКИ АФГАНИСТАН

В статье дается анализ развития политических связей Республики Таджикистан с Исламской Республикой Афганистан, также показано его перспективы.

Развитие отношений дружбы и сотрудничества с Исламской Республикой Афганистан, являясь одним из приоритетных направлений внешней политики Таджикистана, отвечает национальным интересам страны, содействует обеспечению ее экономического развития, а также мира и безопасности в регионе. В регионе, где обсуждаются актуальные региональные проблемы и перспективы дальнейшего регионального сотрудничества Таджикистан с Афганистаном имеет тесное сотрудничество. Между двумя странами подписано более 60 соглашений и других официальных документов.

Ключевые слова: *Таджикистан, Афганистан, сотрудничество, политические связи, развитие и укрепление политических взаимоотношений.*

THE DEVELOPMENT AND STRENGTHENING OF THE POLITICAL RELATIONSHIP OF THE REPUBLIC OF TAJIKISTAN WITH THE ISLAMIC REPUBLIC OF AFGHANISTAN

The article analyzes the development of political relations of the Republic of Tajikistan with the Islamic Republic of Afghanistan, also shows its prospects.

The development of relations of friendship and cooperation with the Islamic Republic of Afghanistan, as one of the priorities of Tajikistan's foreign policy, meets the national interests of our country, contributes to its economic development, as well as peace and security in the region. In the region, to discuss current regional issues and prospects for further regional cooperation of Tajikistan with Afghanistan has a close cooperation. More than 60 agreements and other official documents have been signed between the two countries.

Keywords: *Tajikistan, Afghanistan, cooperation, political relations, development and strengthening of political relations.*

Сведения об авторах:

Кудратов Комрон Абдунабиевич – кандидат исторических наук, заместитель начальника управления науки и инноваций Таджикского государственного педагогического университета имени Садриддина Айни, Электронная почта komron.kudratov@gmail.com. Тел: (+992) 935282862

Куёи Мухаммадуллах - ассистент кафедры истории Джузджанского Университета Исламской Республики Афганистан

About authors:

Kudratov Komron Abdunabievich - candidate of historical sciences Deputy Head of the Department of Science and Innovation, Tajik State Pedagogical University named after Sadriddin Aini, E – mail komron.kudratov@gmail.com. Phone: (+992) 935282862

Kuyosh Muhammadullah - assistant of Department of History Jowzjan University of the Islamic Republic of Afghanistan